

27. 3. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K významné změně dílčí interpretace porušení ust. § 196a odst. 3 obchodního zákoníku

Účelem tohoto krátkého pojednání je upozornění čtenářů na významnou změnu dosud konstantní judikatury Nejvyššího soudu ČR při výkladu porušení ust. § 196a odst. 3 obchodního zákoníku („ObchZ“) v situaci, kdy převáděný majetek nebyl oceněn znalcem postupem dle ust. § 59 odst. 3 ObchZ. Předmětné ustanovení obchodního zákoníku snad již ani není nutné blíže představovat, neboť k jeho smyslu a výkladu bylo napsáno mnoho kvalitních článků a odborných statí. V době nedávno minulé však Nejvyšší soud ČR zaujal odlišný právní názor na dosud striktní posuzování podmínek ocenění majetku soudem jmenovaným znalcem pro případ převodu majetku v intencích ustanovení § 196a odst. 3 ObchZ a změnil dosud jednoznačně dovozovanou absolutní neplatnost právního úkonu v situaci, kdy nebyl dodržen formální postup jmenování znalce a vypracování znaleckého posudku za účelem posouzení hodnoty převáděného majetku.

Dle ust. § 196a ObchZ, jestliže společnost nebo jí ovládaná osoba nabývá majetek od zakladatele, akcionáře nebo od osoby jednající s ním ve shodě anebo jiné osoby uvedené v odstavci 1 nebo od osoby jí ovládané anebo od osoby, se kterou tvoří koncern, za protihodnotu ve výši alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu ke dni nabytí nebo na ně úplatně převádí majetek této hodnoty, musí být hodnota tohoto majetku stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem. Pro jmenování a odměňování znalce platí ustanovení § 59 odst. 3. Jestliže k nabytí dochází do 3 let od vzniku společnosti, musí je schválit valná hromada.

Ustanovení § 196a odst. 3 ObchZ bylo do obchodního zákoníku inkorporováno zejména z důvodu ochrany zájmů jednotlivých společností tak, aby osoby, které jsou v postavení jejich statutárního orgánu (který tvoří vůli společnosti a následný projev vůle), nezneužívaly svého postavení na jejich úkor (resp. aby společnost byla chráněna před zneužitím postavení všech osob, které jsou schopny prostřednictvím svého vlivu ve společnosti prosadit své individuální zájmy nad zájmy společnosti). Za účelem dosažení těchto cílů zákon vyžaduje, aby hodnota majetku převáděného v intencích ust. § 196a odst. 3 ObchZ byla stanovena soudem jmenovaným znalcem a v případě, že k převodu majetku dochází do tří let od vzniku společnosti, musí být předmětný právní úkon schválen valnou hromadou, jako nejvyšším orgánem společnosti. Formální kroky směřující k dosažení sledovaného účelu, tedy návrh společnosti na jmenování znalce dle ust. § 59 odst. 3 ObchZ a jeho jmenování soudem s následným vypracováním znaleckého posudku, bylo dosud judikaturou Nejvyššího soudu ČR požadováno bezvýjimečně a porušení této povinnosti mělo bez dalšího za následek absolutní neplatnost právního úkonu bez ohledu na cenu převáděného majetku sjednanou v rámci smluv

předvídaných v ust. § 196a odst. 3 ObchZ.[1]

Tříčlenný senát Nejvyššího soudu ČR č. 29 však dospěl v rámci dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, jehož předmětem byl právě výklad ust. § 196a odst. 3 ObchZ v situaci, kdy sjednaná cena převáděného majetku odpovídala jeho tržní ceně, nicméně převáděný majetek nebyl oceněn postupem dle ust. § 59 odst. 3 ObchZ (jak ust. § 196a odst. 3 ObchZ vyžaduje) a byla tedy porušena povinnost vyplývající ze zákona, k právnímu názoru, který se lišil od právních názorů obsažených ve všech dosud vydaných rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR týkajících se výkladu předmětného ustanovení § 196a odst. 3 ObchZ. S ohledem na uvedenou skutečnost pak senát č. 29 rozhodl o postoupení věci (dle ust. § 20 zákona [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích) k Velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia.

Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR předmětnou věc projednal a dne 08.02. 2012 vynesl pod sp.zn. 3986/2009 rozsudek, jehož právní závěry jsou následující:

Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že důsledkem porušení povinnosti stanovit hodnotu převáděného majetku na základě posudku znalce jmenovaného soudem, kladené ustanovením § 196a odst. 3 obch. zák. na smlouvy v něm vypočtené, je neplatnost smlouvy o převodu majetku. Uvedený závěr se beze sporu prosadí vždy, kdy převodem majetku v rozporu s požadavkem ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. na způsob stanovení ceny byla společnost poškozena. Nicméně **byla-li ve smlouvě podléhající ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. sjednána cena tržní (tj. cena v daném místě a čase obvyklá), ačkoliv cena, za níž byl majetek převeden, nebyla stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem, bylo účelu sledovaného uvedeným zákonným příkazem dosaženo, byť nikoliv postupem předpokládaným v ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. (potažmo článku 11 směrnice[2]). V takovém případě však není žádného důvodu dovozovat absolutní neplatnost uzavřené smlouvy jen proto, že nebyl dodržen mechanismus zabezpečující, aby cena za převod majetku nebyla sjednána na úkor společnosti.** Opačný závěr (podle něhož to, že cena nebyla stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem, vede bez dalšího k závěru o neplatnosti smlouvy podléhající ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. i tehdy, byla-li sjednána cena tržní) by v krajním případě mohl vést i k poškození společnosti, na jejíž ochranu je ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. konstruováno (např. bude-li ve smlouvě sjednána cena pro společnost výhodnější než cena tržní). Jinými slovy **předpokladem pro závěr o neplatnosti smlouvy o převodu majetku podléhající ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. není pouze nedodržení požadavku, aby hodnota převáděného majetku byla stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem, ale (současně) i zjištění, že cena sjednaná ve smlouvě je pro společnost méně výhodná než cena v daném místě a čase obvyklá.**

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR se odchýlil od závěrů své dosud konstantní judikatury, když přestal lpět na dodržení formalizovaného postupu (bezvýjimečném požadavku jmenování znalce soudem a vypracování znaleckého posudku na ocenění převáděného majetku) a přiklonil se k výkladu, který (podle názoru autora tohoto článku) lépe vystihuje smysl ust. § 196a odst. 3 ObchZ. V případě, že smyslem předmětného ustanovení je ochrana zájmů společnosti, společníků a všech dalších osob, není zcela zřejmé důvodné trvat na splnění formální podmínky procesu ocenění převáděného majetku soudem jmenovaným znalcem, pokud sjednaná cena majetku zájmy společnosti ani jiných osob neporušuje. Za situace, že byla cena převáděného majetku stanovena v úrovni tržní ceny a přesto by měl být právní úkon absolutně neplatný, pak dojdeme k závěru, že negativní důsledek porušení procesu převodu majetku je významnější, než samotné porušení zájmů společnosti a dalších osob. Jinými slovy, pokud není poškozen zájem na stanovení ceny převáděného majetku ve skutečné hodnotě (tržní ceně), pak nemohlo dojít k porušení smyslu a účelu ust. § 196a odst. 3 ObchZ a není důvod pouhý formální krok jmenování znalce povyšovat nad zájem na dosažení účelu sledovaného

ust. § 196a odst. 3 ObchZ. Porušením procesu převodu majetku v intencích § 196a odst. 3 ObchZ na straně jedné, ale sjednáním ceny převáděného majetku v úrovni tržní ceny (nebo dokonce v úrovni vyšší než je tržní cena) na straně druhé, nemůže být nikdy porušen zájem společnosti ani jiných osob a pouhé porušení formální stránky procesu převodu majetku nemůže bez dalšího znamenat nejzávažnější důsledky neplatnosti právních úkonů. Nelze než konstatovat, že rozsudek Velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR je vítaným krokem ke zpřesnění výkladu procesu stanovení hodnoty převáděného majetku dle ust. § 196a odst. 3 ObchZ se zdůrazněním věcné stránky věci a upřednostnění skutečného cíle právní úpravy (převod majetku v úrovni tržní ceny) před dodržení formální stránky stanovení obvyklé hodnoty převáděného majetku ze strany soudem jmenovaného znalce.

Mgr. Michal Žíla,
advokát

[Maršálek & Žíla, advokátní kancelář](#)

Stará cesta 676
755 01 Vsetín

Tel.: +420 571 410 232

Fax: +420 571 410 232

e-mail: sekretariat@marsalekzila.cz

[1] Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 29 Cdo 4315/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 11, ročník 2009, pod číslem 170, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2007, sp. zn. 29 Odo 780/2006, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 7, ročník 2007, pod číslem 102, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2009, sp. zn. 29 Cdo 1807/2007

[2] Druhá směrnice Rady ze dne 13. prosince 1976, o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (77/91/EHS) [Úřední věstník Evropské unie L 26, 31.1.1977, s. 1-13, zvláštní vydání v českém jazyce kapitola 17, svazek 01, s. 8-20]

Další články:

- [Změny zápisu zástavního práva do katastru nemovitostí už nejsou tabu. ČÚZK mění dlouholetou praxi](#)
- [Právním účinkem služebnosti poživacího práva je vstup poživatele do právního postavení pronajímatele dle dříve uzavřené nájemní smlouvy](#)
- [Nenápadná novela SŘS s velkým potenciálem: urychlí změny ve správním soudnictví výstavbu?](#)
- [Ochranné pásmo energetického zařízení a ochrana dotčených vlastníků](#)
- [Výše jistoty dle § 75b o. s. ř. při více účastnících a kumulaci nároků: nejasnosti, výklad, praxe](#)
- [Zákon o podpoře bydlení, aneb nové systémové řešení bytové nouze](#)
- [Specifika práv z vadného plnění při koupi podílů a akcií](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 19.: Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele](#)
- [Přinese tzv. rozvodová novela skutečně zklidnění emocí ve sporech o péči o dítě?](#)
- [Posuzování manželství v cizineckém právu aneb správní úvaha o třech významech](#)
- [Informativní veřejné aplikace versus soukromé justiční databáze](#)